

Т.А. Наумова, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

Н.С. Ковалевська, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

РЕГУЛЮВАННЯ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У КОНТЕКСТІ НОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Аудиторська діяльність є одним з найбільш складних і важких для належного регулювання видів діяльності, тому що вона включає в себе в тому числі винесення складних суджень на підставі дослідження великої кількості інформації в стислі строки.

Існуюча модель регулювання аудиторської діяльності, визначена у Законі України «Про аудиторську діяльність», була сформована у 1993 році. За останні роки в європейських країнах докорінно змінились принципи регулювання аудиторської діяльності. Нагальною стала потреба зближення національного законодавства з питань аудиторської діяльності до законодавства Європейського співтовариства, в тому числі до Директиви 2014/56/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 16 квітня 2014 р., що вносить зміни до Директиви 2006/43/ЄС про обов'язковий аудит річних звітів та консолідованих звітів та Регламенту (ЄС) № 537/2014 Європейського Парламенту та Ради від 16 квітня 2014 р. щодо конкретних вимог стосовно обов'язкового аудиту суб'єктів господарювання, що викликають суспільний інтерес.

Зазначені документи є основними документами Європейського Союзу, які регулюють здійснення аудиторської діяльності в країнах Європейського економічного простору. З часу прийняття цих законодавчих актів в національне законодавство не було внесено змін, спрямованих на запровадження загальноєвропейських принципів суспільного нагляду за аудиторською діяльністю та системи забезпечення якості аудиторських послуг. Нагальною вимогою сьогодення постає адаптація законодавства України у сфері аудиту до загальноєвропейських норм.

Аналіз змісту законопроекту дає підстави стверджувати, що наслідком його прийняття стане повна зміна принципів та механізмів регулювання аудиторської діяльності та аудиторської професії, збільшення впливу державного органу (Міністерства фінансів України) на аудиторську діяльність.

Головною вимогою Директиви ЄС 43, яка на сьогоднішній день не реалізована в Україні, є створення системи суспільного нагляду за аудиторськими фірмами та аудиторами, що здійснюють аудит суб'єктів суспільного інтересу, якою має керувати компетентний орган, призначений державою, шляхом внесення змін у законодавство.

Також реформування потребує система сертифікації аудиторів. Інші вимоги Директиви ЄС 43 щодо організації реєстрації аудиторських фірм та аудиторів, застосування міжнародних стандартів аудиту, внутрішньої організації аудиторської фірми, забезпечення контролю якості, безперервного навчання аудиторів реалізовані в Україні через чинний Закон України «Про аудиторську діяльність» та регуляторні документи Аудиторської палати України.

Законопроектом Міністерства фінансів встановлюється залежність фінансового контролю, який здійснюється незалежними аудиторами та аудиторськими фірмами від Міністерства фінансів України, що, в свою чергу, створює реальну загрозу політичного впливу на аудиторську діяльність, а також створює підстави для виникнення корупційного ризику.

Негативний вплив прийняття закону матиме, і на тих суб'єктах господарювання, які користуються послугами аудиторських фірм в Україні. Норми законопроекту призведуть до звуження кола суб'єктів аудиторської діяльності, що призведе до монополізації аудиторського ринку. Монополізація, в свою чергу, призведе до суттєвого збільшення цін на аудиторські послуги. Враховуючи кризовий стан економіки, для представників малого та середнього бізнесу вони стануть недосяжними. Тобто, користувачі фінансової інформації втратять можливість отримувати незалежну думку щодо її відповідності реальному фінансовому становищу та чинним вимогам. Виключення становлять тільки великі підприємства зі сталим фінансовим станом.

На нашу думку, оптимальна модель органу суспільного нагляду насправді залежить від конкретних національних обставин. Орган суспільного нагляду ніколи не повинен вважати, що він представляє інтереси аудиторів, і його основна мета також не в тому, щоб представляти інтереси компаній, які наймають аудиторів. Замість того, робота органу суспільного нагляду полягає в тому, щоб захищати тих, хто користується та покладається на фінансову інформацію компаній, включаючи інвесторів, кредиторів, регуляторів та інших.

Ми вважаємо, що вся мета суспільного нагляду полягає в тому, щоб змінити стару систему, в якій аудитори регулювали самі себе, оскільки вважається, що вони надто часто діяли у власних інтересах, замість того, щоб забезпечувати якість аудиту та захистити громадськість. Реалізація Закону дозволить гармонізувати національне законодавство у сфері аудиту фінансової звітності й аудиторської діяльності із законодавством Європейського Союзу у відповідній сфері, сприятиме розвитку аудиторської діяльності в Україні, а також забезпечить покращення інвестиційної привабливості національної економіки.